

Správa o priebehu a následkoch povodní na území Slovenskej republiky v roku 2008.

V marci roku 2008 bola spracovaná a predložená na rokovanie vlády Slovenskej republiky ostatná Správa o priebehu a následkoch povodní v Slovenskej republike v roku 2007. Prerokovaná vládou Slovenskej republiky bola 23. apríla 2008 a bolo k nej prijaté uznesenie č. 255/2008.

V priebehu roka 2008 povodne spôsobili škody a náklady vo výške **45 720 690 Eur** (1 377 381 498 Sk). Z toho boli nárokovateľné na refundáciu zo štátneho rozpočtu náklady na povodňové záchranné práce, povodňové zabezpečovacie práce a náhrady škôd spôsobené plnením opatrení na ochranu pred povodňami spolu vo výške **5 487 173 Eur** (165 306 559 Sk). Na základe zásadne nesúhlasného stanoviska Ministerstva financií SR sa uskutočnilo rozporové konanie medzi Ministerstvom financií SR a Ministerstvom životného prostredia SR. Na konaní bol odstránený rozpor a Ministerstvo životného prostredia SR vzalo na vedomie informáciu Ministerstva financií SR, že sa vo Všeobecnej pokladničnej správe na rok 2008 nachádza len **2 400 000 Eur** (80 000 000 Sk). Vzhľadom na uvedenú skutočnosť bol na rokovanie vlády SR predložený upravený materiál, v ktorom bola v uznesení vlády SR č. 862 z novembra 2008 uložená povinnosť ministrovi Ministerstva financií SR, vyčleniť zo Všeobecnej pokladničnej správy finančné prostriedky pre záchranné práce na základe rozhodnutí krajských a obvodných povodňových komisií vo výške **2 400 000 Eur** (80 000 000 Sk).

1. Príčiny vzniku povodne a priebeh hydrometeorologickej situácie

Január 2008

V poslednej dekáde decembra 2007 a v prvej dekáde januára 2008 sa teplota ovzdušia na Slovensku trvale udržiavala pod bodom mrazu, pričom v nočných hodinách prekračovala v stredných a vyšších polohách -15°C . V dôsledku tohto najmä v horských oblastiach zamrzli hladiny väčšiny drobných vodných tokov, na väčších tokoch mohutnel ľad pri brehu, nad priečnymi stavbami pri vzdutej hladine dochádzalo k úplnému zamrznutiu vodnej hladiny. Vzniknuté ľadové javy následne ovplyvňovali výšku hladiny v korytách vodných tokov.

Zrážky sa vyskytli na mnohých miestach vo forme sneženia a mrznúceho dažďa s dennými úhrnmi do 11 mm. Na tokoch prevládala ustálenosť až mierny pokles vodných hladín. Hydrologický režim na tokoch bol ovplyvnený pretrvávajúcimi ľadovými úkazmi (prevládal ľad pri brehu a zámrz hladiny).

V intraviláne mesta Revúca, v rkm 0,000-0,400 potoka Zdychava, vznikla ľadová celina. Voda tiekla po povrchu ľadovej celiny, pričom postupne namrzala a dochádzalo k vrstveniu ľadu. V dôsledku toho sa prietokový profil zmenšoval a vzniklo nebezpečenstvo vytvorenia ľadovej zápchy a následného vybreženia vôd z koryta vodného toku, pričom by došlo k zaplaveniu časti intravilánu mesta Revúca.

V dôsledku vytvorenia ľadovej bariéry pri mostných objektoch na Batizovskom potoku došlo dňa 27. 12. 2007 k vybreženiu vody z koryta tohto vodného toku v intraviláne obce Batizovce. Ľadové zátaras vznikli v profiloch troch obecných mostov najmä v dôsledku zníženého prietokového profilu pod nimi (nánosy a nízke uloženie mostovky). Po uvoľnení ľadových kryh a odstránení ľadových zátaras z koryta pomocou stavebných mechanizmov,

bol dňa 29. 12. 2007 III. stupeň PA odvolaný, ale z dôvodu pretrvávania ľadových úkazov na toku a pokračovania mrazov bol ponechaný II. stupeň PA až do 14. 1. 2008 k 8,00 hod.

Marec 2008

Začiatkom marca 2008 postupoval cez Nemecko na naše územie frontálny systém, ktorý ovplyvňoval počasie u nás. Prechod tohto frontálneho systému mal vplyv na zvýšenú oblačnosť s dažďom a od nadmorskej výšky cca 800 m sneženie. Teplota sa pohybovala v rozpätí od 5 do 13°C.

V dôsledku zrážkovej činnosti na celom území došlo k rýchlemu vzostupu prietokov, ktoré dosiahli úroveň hladín stupňov povodňovej aktivity. Postupne podľa vývoja poveternostnej situácie nastala na tokoch ustálenosť až pokles vodných hladín.

Dňa 1. 3. 2008 bol zaznamenaný vzostup hladín v tokoch povodia Hornej Nitry v dôsledku intenzívnych zrážok. Po 2 dňoch pretrvávajúcich zrážok, keď sa na tokoch vytvárali početné záatarasy, nastalo 3. 3. 2008 ustálenie zrážok s poklesom povodňových prietokov. Boli zaznamenané početné záatarasy na tokoch Nítrica, Bebrava, Nitra a vybreženia na rieke Nitra pod Nedožermi-Brezany, zaplavené cca 2 ha lúk a pasienkov, na toku Nítrica pod obcou Diviacka Nová Ves ĽS, zaplavené cca 2 ha lúky. Po poklese hladín bolo zistené, že nad obcou Diviaky nad Nitricou v úseku cca 200 m bolo vytvorené nové koryto Nitrice. Po miernom poklese hladín na tokoch boli pozorované výmole. Na VN Nitrianske Rudno bol po poklese hladín znížený III. na II. st. PA.

Vzdutá hladina vody v Malom Dunaji spôsobila stúpnutie hladín aj v kanálovej sieti Žitného ostrova. Z tohto dôvodu bol na X. povodňovom úseku - ČS ASZÓD vyhlásený II. stupeň povodňovej aktivity, t. j. začatie nepretržitého znižovania hladín v kanálovej sieti Žitného ostrova prečerpaním vnútorných vôd z kanála S VI do toku Malý Dunaj protipovodňovou čerpacou stanicou Aszód.

Vplyvom zvýšených prietokov v koryte Stupavského potoka došlo k podomletiu a následnému zrúteniu oporného múra, situovaného na ľavom brehu potoka v km 5,6, kde sa následne vytvorila prekážka v koryte potoka. Vzniknutá prekážka výrazne hatila odtok vody a vzdúvala hladinu vody, čo mohlo spôsobiť zaplavenie okolitých stavieb a pozemkov.

Apríl 2008

V druhom týždni mesiaca apríl sa nad Európou vytvorilo rozsiahle frontálne rozhranie, ktoré spôsobilo prílev teplého vzduchu do karpatskej oblasti. Následne sa nad Balkánom vyformovala tlaková níz, ktorá ovplyvňovala počasie u nás a oblačné počasie so zrážkami vydržalo do 20. 4. Po jej presunutí sa do karpatskej oblasti od severozápadu rozšíril výbežok tlakovej výše a súčasne od západu do strednej Európy pomaly postupoval zvlnený studený front. 26. 4. začala postupovať zo Španielska cez strednú Európu ďalej na severovýchod tlaková výš a ovplyvňovala počasie u nás.

Vplyvom intenzívnej zrážkovej činnosti došlo dňa 11. 4. 2008 k vybreženiu vody z neupraveného Čerhovského potoka v úseku rkm 0,000 – 1,700. Vyliatím vody na ľavej strane došlo k zaplaveniu rodinných domov, dvorov a ornnej pôdy. V hornej časti toku boli po obidvoch stranách zaplavené priľahlé záhrady a časť obecného cintorína. Vybrežením potoka Hečkov v dolnom úseku popri štátnej ceste I/79 došlo k zaplaveniu 4 rodinných domov a záhrad, na pravej strane potoka bol zaplavený cintorín. V obciach bol vyhlásený III. stupeň povodňovej aktivity.

V poslednej dekáde mesiaca apríl bola pozorovaná stúpajúca tendencia vnútorných vôd k čerpacím staniciam. Na toku Latorica v profile Veľké Kapušany a toku Bodrog v profile Streda nad Bodrogom bol prekročený prvý stupeň povodňovej aktivity.

Júl – august 2008

V polovici júla počasie u nás ovplyvňovala tlaková níz vo vyšších vrstvách atmosféry so stredom nad Balkánom. Po okraji tlakovej níze vo vyšších vrstvách ovzdušia, so stredom nad Rumunskom, k nám od východu prúdil teplý a vlhký vzduch. Zo Škandinávie zasahoval do strednej Európy južný okraj tlakovej výše. Začiatkom augusta sa nad našim územím udržiavalo nevýrazné pole relatívne vyššieho tlaku vzduchu. Po prednej strane brázdy nízkeho tlaku vzduchu nad západnou Európou prúdil k nám od juhozápadu teplý a vlhký vzduch.

V dôsledku intenzívnej zrážkovej činnosti v období z 22. 7. na 23. 7. 2008 došlo na území severného a východného Slovenska k rýchlemu nárastu vodných stavov. Následne na väčšine vodných tokov v horných častiach povodí Tople, Ondavy, Hnilca a Torysy došlo k vybreženiu vody z korýt.

V priebehu nasledujúcich dní dochádzalo na dotknutom území k postupnému ustávaniu zrážkovej činnosti, v dôsledku čoho bolo pozorované postupné ustálenie až pokles vodných hladín na väčšine vodných tokov. Vplyvom dotekania vody z horných úsekov povodí a pomiestnych zrážok sa prejavovalo postupné stúpanie hladín v dolných úsekoch tokov Torysa, Hornád, Ondava a na rieke Bodrog. Hladiny na týchto tokoch kulminovali v priebehu 24. 7. – 25. 7. 2008, okrem rieky Bodrog, kde bolo pozorované pozvoľné stúpanie hladiny predovšetkým vplyvom zvýšených prietokov na Latorici a Tise.

Vzostup hladín na tokoch z Ukrajiny sa prejavil neskôr. Latorica kulminovala 29. 7. 2008 pri II. st. PA a následne rieka Tisa kulminovala 30. 7. 2008 na úrovni II. st. PA.

Na vodných nádržiach v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku, š.p., Žilina (SVP, š. p.) OZ Košice si povodňová situácia vyžiadala mimoriadnu manipuláciu na VS Ružín, manipulovalo sa v zmysle platných manipulačných poriadkov.

V dôsledku intenzívnej zrážkovej činnosti došlo aj dňa 9. 8. 2008 k vybreženiu vody z melioračnej kanálovej siete ako aj vodných tokov Žiarovnica, Lukavec, Sobranceký potok, Orechovský potok, Jenkovský potok. Boli zaplavené časti miestnych a štátnych komunikácií, pozemkov, pivníc a studní pri rodinných domoch v obciach Veľké Revištie, Sobrance – časť Komárovce, Bunkovce, Blatné Remety, Nižné Nemecké a Úbrež. Zlepšovaním počasia došlo k poklesu vodných stavov a následne boli postupne odvolávané III. stupne PA na vodných tokoch a v obciach a II. stupne na čerpacích staniciach v obvode Michalovce.

V dôsledku intenzívnej zrážkovej činnosti v dňoch 22. 7. 2008 až 24. 7. 2008 došlo na väčšine vodných tokov v správe SVP, š.p., Žilina, OZ Košice k rýchlemu nárastu vodných hladín v k.ú. Mesta Košice. Následne na VN Ružín I. a II. a úsekoch vodných tokov – Hornád, ako aj vodných tokov v intraviláne Mesta Košice (Čermeľský potok, Hornád, Idanský potok) došlo k zvyšovaniu vodných hladín a k vybreženiu vody z ich korýt.

Povodňová situácia vznikla aj v obvode Košice–okolie a to v dňoch od 22. 7. 2008 do 25. 7. 2008 a to na tokoch Torysa a Hornád. Povodňovú situáciu v niektorých obciach v obvode Košice–okolie skomplikovali intenzívne zrážky ešte aj dňa 26. 7.2008 (Družstevná pri Hornáde a Sokol) a 31. 7. 2008 v Olšovanoch a Ruskove. V obvode Michalovce došlo v dňoch 22. 7. 2008 až 24. 7. 2008 na vodných tokoch k rýchlemu nárastu vodných stavov. V dôsledku intenzívnej zrážkovej činnosti v období od 8. 8 .2008 do 10. 8. 2008 došlo k opätovnému nárastu vodných stavov na vodných tokoch. V obvode Rožňava došlo v dôsledku zvýšenia vodnej hladiny na toku Hnilec v k. ú. Stratená k vyhláseniu III. stupňa

PA dňa 23. 7. 2008. V obvode Spišská Nová Ves došlo v dňoch 23. 7. 2008 a 24. 7. 2008 k zvýšeniu vodných stavov na vodných tokoch v správe SVP, š.p., OZ Košice, Lesov SR, š.p., Banská Bystrica a drobných vodných tokov miestneho významu.

Problémy pretrvávali aj v Prešovskom kraji v mesiacoch júl a august 2008 a to v okresoch Bardejov a Humenné. V dôsledku prudkého dažďa dňa 9.8.2008 došlo k stúpaniu hladín vodných tokov aj na území okresu Snina. Následkom toho došlo k vybreženiu vodných tokov v meste Snina a v obciach Michajlov a Klenová. Najkritickejšia situácia bola na vodnom toku Topľa dňa 24. 8. 2008, kde vodný tok kulminoval pri vodnom stave 385 cm. V obci Kružlov pokračovali záchranné práce na úprave toku a brehov, navážal sa lomový kameň pre spevnenie brehov vodného toku. Boli odstraňované poruchy na verejnej kanalizácii, vodovodoch a ČOV. Dňa 28. 8. 2008 bol odvolaný III. stupeň PA. V obci Livovská Huta sa realizovali záchranné práce na miestnych komunikáciách, poškodených počas povodne a dňa 28. 8. 2008 bol odvolaný III. stupeň PA. V obciach Lukov a Livov pokračovali záchranné práce na vodných tokoch a odstraňovaní prekážok z vodných tokov a v dňoch 25. 8. 2008 a 28. 8. 2008 boli III. stupne PA odvolané. V obci Kríže pokračovali záchranné práce na odstraňovaní prekážok z koryta vodného toku. Dňa 27. 8. 2008 bol III. stupeň PA odvolaný.

V období august až december 2008 boli mimoriadne úlohy Úradu verejného zdravotníctva na Slovensku v súvislosti s povodňami realizované iba ojedinele. V okresoch Košice-okolie a Sobrance sa realizovali práce na sanácii a dezinfekcii studní a boli odobraté vzorky vôd na pitné účely. V okresoch Spišská Nová Ves a Gelnica bolo odobratých celkovo 82 vzoriek vody z studní a sanovaných bolo celkovo 126 žump.

September – december 2008

V období september až december 2008 sa povodňové situácie na území Slovenskej republiky nevyskytli v takom rozsahu a významu, ako v mesiacoch júl a august 2008.

2. Priebeh povodňových javov a udalostí.

Najviac postihnuté boli povodia Tople, Ondavy, Torysy, Hnilca a Popradu, v okresoch Bardejov, Svidník, Stropkov, Prešov, Sabinov, Kežmarok a Stará Ľubovňa.

Najkritickejšia situácia vznikla v povodí Tople v Bardejovskom okrese. V obciach Kružlov, Bogliarka, Kríže vybrežením toku Slatvinec došlo k odplaveniu štátnej a miestnej komunikácie v úseku cca 600 m, zároveň bol zničený 1 most a 2 lávky pre peších. Vybrežením Tople v obci Lukov došlo k zničeniu 3 mostných objektov, 1 lávky pre peších a odplaveniu miestnych komunikácií v dĺžke cca 800 m, čo zamedzilo prístup do obcí Livov a Livovská Huta. V obciach Bogliarka, Kružlov, Lukov bolo bezprostredne ohrozených 30 rodinných domov z dôvodu odplavenia časti miestnej komunikácie v súbehu s vodným tokom a rozšírením korýt tokov Topľa a Slatvinec. V dôsledku povodňového prietoku na Šibskej vode došlo k zosuvu svahu telesa štátnej cesty Bardejov–Prešov. V okrese Vranov nad Topľou došlo k vybreženiu Medzianskeho potoka v Hanušovciach. Na Hanušovskom potoku došlo k odplaveniu korytového opevnenia.

Vážna situácia nastala aj v povodí Torysy v mestách Prešov, Sabinov a obciach Kokošovce, Dulová Ves, Ľutina, Olejníkov, Lada, Podhradík, V. Šebastová, N. Šebastová, Ploské a Sady nad Torysou. V Lipanoch bola zistená deštrukcia ochrannej pravostrannej hrádze Torysy v dĺžke cca 80 m a 120 m. V obci Šarišské Michaľany došlo k deštrukcii ochrannej pravostrannej hrádze Torysy, kde bolo poškodené celé teleso hrádze v dĺžke cca 100 m a poškodený ľavý breh toku Torysa v dĺžke cca 200 m. Na vodnej nádrži Sigord bol zaznamenaný prudký vzostup hladiny v nádrži s prekročením úrovne hrany bezpečnostného prepadu, v dôsledku čoho bola z bezpečnostných dôvodov navyšovaná koruna hrádze vrecovaním. K dosiahnutiu úrovne koruny hrádze nakoniec nedošlo.

V povodí Hornádu bolo zaznamenané vyliatie vody z koryta toku Holubnica v Novoveskej Hute, následkom čoho boli zaplavené domy a ulice. Kritická situácia bola pozorovaná na toku Slovinský v celom úseku obce Slovinky, v meste Krompachy a taktiež pod haňou Krompachy na rieke Hornád, kde došlo k vybreženiu. Na Rudňanskom potoku v úseku nad Markušovcami bolo pretrhnuté plynové potrubie a došlo k veľkému úniku plynu. Kritická situácia bola aj na toku Bystrá v Spišskom Bystrom, kde sa nebolo možné dostať s ťažkými mechanizmami a zabezpečiť dovoz kameňa. V rómskej osade vo Švedlári došlo k vybreženiu toku Hnilec. V obci Obišovce došlo k vybreženiu toku Svinka. Zvýšený odtok z vodnej stavby Ružín do toku Hornád spôsobil zaplavenie časti obce Kysak. V k. ú. Gyňov došlo na viacerých miestach k preliatu a následnej deštrukcii ochrannej hrádze Hornádu.

Na potoku Biela v Bušovciach boli poškodené výhony na pravom brehu toku a na rozostavanej investičnej stavbe „Hromoš – úprava potoka Hromovec“ boli narušené betónové pätky na ľavom brehu. V blízkosti Holumnického potoka bola spolu s brehom odplavená komunikácia medzi obcou Holumnica a Jurským, v obci Ihľany. V obci Tatranská Javorina došlo k podmytiu rodinného domu. Na Osturnianskom potoku v Osturni boli poškodené brehy a strhnutý obecný most.

3. Následky spôsobené povodňami.

Najkritickejší stav monitorovaného územia bol zo dňa 23. - 24. 7. 2008, keď dochádzalo k najväčšiemu zaplavovaniu postihnutých území – vylievaniu vôd z koryta tokov, zaplavovaniu komunikácii, zosuvov pôd, poškodeniu mostov, objektov rodinných domov a obecných budov. O pomoc v území bola požiadaná záchranná brigáda Hasičského a záchranného zboru z Humenného a Žiliny.

Prívalové vody zvyšovali hladiny riek a potokov, následne po vybrežení zaplavovali pivnice, garáže, rodinné domy, budovy hospodárskeho, sociálneho a priemyselného charakteru, administratívne budovy, zastavané plochy, nádvorcia, záhrady, futbalové ihriská, a sklady. Voda zaplavovala aj rozsiahle plochy poľnohospodárskej plochy, intravilány obcí, komunikácie I., II. a III. triedy, ako aj miestne komunikácie. Na miestnych cestách bol vytrhaný a odplavený asfaltový koberec a na ceste zostali kopy bahna, konárov a iných nečistôt. V jednotlivých obciach došlo k poškodeniu miestnych a štátnych komunikácii, zaplaveniu záhrad, pivníc rodinných domov, studní, poškodeniu kanálových priepustov, narušeniu stability miestnych rigolov, poškodeniu mostov a lávok.

Obce postihnuté povodňami zabezpečovali prečisťovanie korýt tokov, uvoľňovanie priekop, priepustov, odstraňovanie prekážok v toku, zabezpečovali brehy tokov navážkou kameňa, zabezpečovali prístupy na poškodených komunikáciách, ako aj stabilitu poškodených mostov a lávok. Občania a členovia dobrovoľných hasičských zborov vykonávali povodňové záchranné práce. Rovnako bolo potrebné v niektorých obciach zabezpečiť núdzové zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou (napr. v obciach Drienov, Petrovany a Olejníkov), zásobovanie obyvateľstva potravinami, liekmi a dezinfekciu studní. Z dôvodu ohrozenia obyvateľov sa v niektorých obciach pristúpilo k evakuácii obyvateľstva (napr. Švedlár – 51 obyvateľov, obec Nálepko – 38 občanov, Gelnica 6 ľudí).

Po upadnutí vody obce pokračovali v zabezpečovaní brehov vodných tokov, odstraňovaní prekážok, stromov z tokov, zabezpečovali čistenie ciest, odstraňovanie bahna, čistenie studní, čerpanie vody zo zaplavených objektov, čistenie kanalizácie a ČOV a vývoz obsahu žump, oprave vodovodných potrubí, plynovodov a elektrických vedení.

Detailnejšie uvádzame konkrétne opatrenia v najviac postihnutých obciach a mestách:

V obci Kolačkov bol vyhlásený III. stupeň PA dňa 23. 7. 2008 o 12.00 hod. starostom obce z dôvodu, že v nočných a ranných hodinách vplyvom výdatnej zrážkovej činnosti potok Kolačkovianka začal ohrozovať obec hlavne na hornom konci obce pri rómskej osade, novovybudovaných rybníkoch a na dolnom konci obce došlo k odplavovaniu hrádze na

lávom brehu, ktorá ochraňovala obecnú ČOV. V obci ďalej došlo k poškodeniu obecného vodovodu, čím došlo k prerušeniu zásobovania pitnou vodou obyvateľov obce na 48 hod. Počas prerušenia dodávky pitnej vody bola zabezpečená dodávka pitnej vody cisternami PVPS, a. s., Poprad a Záchrannou brigádou HaZZ Humenné. Povodňou boli zaplavené rodinné domy, zaplavené miestne komunikácie a porušená štátna cesta III. triedy v úseku Kolačkov-Nová Ľubovňa. Dňa 23. 7. 2008 vo večerných hodinách bola rómska osada – asi 250 občanov evakuovaných do kultúrneho domu v obci Kolačkov.

V obci Čirč bol vyhlásený III. stupeň PA dňa 23. 7. 2008 o 12.00 hod. starostom obce na potoku Solisko a prítokoch. Na území obce vplyvom výdatných zrážok nad obcou v obedňajších hodinách došlo k vybreženiu vody z upraveného koryta potoka Solisko. Voda zaplavila priľahlé miestne komunikácie, štátnu cestu III. triedy, rodinné domy a súkromné pozemky pri rodinných domoch. V obci došlo k odplaveniu lávok pre peších a k narušeniu cestných mostov. V niektorých úsekoch potok si vytvoril nové koryto a boli odplavené úseky miestnych komunikácií a poškodené rodinné domy s hospodárskymi budovami a k odplaveniu časti ihriska. V obci došlo k poškodeniu obecného vodovodu, poškodenie NN el. rozvodov a k poškodeniu plynovodu, čím bola prerušená dodávka pitnej vody, dodávka plynu a el. energie pre obyvateľov obce. V obci v popoludňajších hodinách starosta obce v spolupráci s OPK začal povodňové zabezpečovacie a záchranné práce, pri ktorých došlo k utopeniu dvoch obyvateľov obce. Starosta obce odvolal III. stupeň PA dňa 1. 8. 2008 o 14.00 hod. a súčasne vyhlásil II. stupeň PA z dôvodu, že koryto potoka Solisko, hlavne v hornom úseku k. ú. obce Čirč, nie je stabilizované a na mnohých miestach miestne komunikácie a lesné cesty sú ešte neprejazdné. V súčasnom období na území obce platí II. stupeň PA. Povodňové zabezpečovacie práce vykonával aj správca vodného toku Lesy SR, š. p. Bardejov.

V obci Kružlov v ranných hodinách dňa 23. 7. 2008 po dlhotrvajúcich zrážkach začala stúpať hladina rieky Solotvinec. Z dôvodu veľkých prívalových vln a následného podmývania štátnej cesty, bola zvolaná obecná povodňová komisia a následne bol starostom obce Ing. Jozefom Kmecom o 9.40 hod. vyhlásený III. stupeň povodňovej aktivity. Prívalové vlny sa v priebehu dňa zväčšovali. V popoludňajších hodinách boli podmyté a odplavené 3 lávky cez rieku Solotvinec a podmytý pontónový most, čím zostala časť obce (cca 400 obyvateľov) úplne odrezaná od akéhokoľvek automobilového spojenia. Ľudia z tejto časti obce nemali prístup k rýchlej zdravotnej starostlivosti, boli bez elektrickej energie a celá obec bola bez pitnej vody. Celkový rozsah zaplaveného územia je 2,5 ha. Bola pretrhnutá kanalizácia v 2 miestach a zaplavená ČOV. Poškodená vodovodná sieť v dĺžke 3000 m. Pretože v obci došlo k poškodeniu vodovodného potrubia, zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou bolo zabezpečené prostredníctvom cisterien. Aby sa zabránilo ďalším škodám, urýchlene sa čistili priepusty, odstraňovali prekážky v toku potoka, vykonávali sa nevyhnutné práce na prístupových komunikáciách, robila sa prerezávka spadnutých stromov, zaisťovali sa brehy proti ďalším zosunom a odčerpávala sa voda zo zatopených domov a pivníc. Na pomoc pri záchranných prácach povolala obec 14 občanov a 14 členov DHZ Kružlov, príslušníci Ozbroyených síl Slovenskej republiky 4 a pracovníci správcov vodných tokov 15.

Obec Lukov

Dňa 23. 7. 2008 o 7.45 hod. dosiahla rieka Topľa brehovú čiaru a stále stúpala o 11.00 hod. sa vyliala sa z koryta na viacerých miestach, dochádzalo k ohrozovaniu štátneho obecného a súkromného majetku. Dňa 23. 7. 2008 o 11.00 hod. predsedníčka povodňovej komisie obce Ing. Jozefína Kramárová vyhlásila III. stupeň povodňovej aktivity – stav ohrozenia na celom území obce Lukov z dôvodu stúpania vody v koryte rieky Topľa. V tento deň došlo k vybreženiu vody z koryta, strhnutiu mosta smerom na „fešárka“, podmytiu mosta na Venéciu, podmytiu lávky pre pešiu zónu, poškodeniu obecného vodovodu, poškodeniu rozhlasového vedenia, poškodenie verejného osvetlenia, strhnutiu miestnych komunikácií. Tento deň boli evakuovaní občania z rómskej osady (180) do klubu mládeže. Začali sa

záchranné práce pri ochrane rodinných domov tým, že sa vrecoval piesok a zabránilo sa zaplaveniu domov. Bol výpadok elektrickej energie, obec zostala bez vody a telefonického spojenia. V obci boli poškodené cesty II. a III. triedy - 350 m. Poškodené brehové opevnenia tokov - 4 km a vodovodné siete - 358 m. Keďže v obci došlo k poškodeniu vodovodného potrubia, zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou bolo zabezpečené prostredníctvom cisterien.

Obec Kysak

Z dôvodu prudkého vzostupu hladiny Hornádu došlo v dňoch 23. 7. až 24. 7. 2008 k vybreženiu vody z vodného toku Hornád. Následkom toho došlo k zaplaveniu štátnej cesty medzi Kysakom a Veľkou Lodinou. V dopoludňajších hodinách dňa 24. 7. 2008 bola cestná premávka na zaplavenom úseku štátnej cesty prerušená a obnovená bola dňa 25. 7. 2008 o 17,00 hod.. Predmetné vybreženie spôsobilo aj zaplavenie Školy v prírode Kysak, obytných domov (7), rekreačných chát a záhrad (34), studní (15) a prístupovej cesty k záhradkárskej lokalite Jelše. V priebehu dňa 24. 7. 2008 bolo potrebné zabezpečiť evakuáciu chatárky policajným vozidlom a 20 detí z tábora Kysak. Evakuované deti (z detského domova v Rimavskej Sobote) boli dočasne umiestnené v kultúrnom dome a následne odvezené na náhradné zhromaždisko do Družstevnej pri Hornáde. Detský tábor v objekte ŠVP z dôvodu jeho zaplavenia prerušil svoju činnosť. Pretože v dôsledku zaplavenia mnohých rekreačných chát vzniklo veľké množstvo odpadu (naplaveniny, zničený nábytok, podlahy, šatstvo a vybavenie) obec zabezpečila nadmerný vývoz veľkoobjemových kontajnerov s odpadom.

Mesto Košice

Prehradením Mlynského náhonu bola dočasne vytvorená hrádzka na akumuláciu vody v náhone s cieľom priťaženia poškodeného dna Mlynského náhonu. Tým bol zabezpečený plynulý prevod vody v Čermeľskom potoku v mieste križovania, bez deštrukcie dna náhonu. Použitých bolo 1500 ks vriec a 3 x T 815 piesku.

Na sanovanie priesaku ochrannej hrádzke vodného toku Hornád nad haňou Vyšné Opátske bolo použitých 200 ks vriec a 1 x T815 piesku. Nadalej boli monitorované ohrozené miesta a prijímané hlásenia o vzniknutých škodách. Stúpajúci trend vodnej hladiny na Hornáde zaplavoval záhradky a záhrady obytných domov a nehnuteľnosti v záplavovom území v MČ Košice Krásna nad Hornádom v časovom horizonte od 12,00 – do 18,00 hod. a od 18,00 hod. ohrozovala voda aj rodinné domy. Obyvatelia a mesto Košice zabezpečili záchranné práce vlastnými silami a prostriedkami. Z dôvodu nedostatku vriec SVP, š. p., OZ Košice - Správa PHB Košice mesto Košice požiadalo mesto Miškolc v rámci cezhraničnej spolupráce o výpomoc – dodanie 1 000 ks vriec.

4. Vykonané opatrenia a postupy prác

Počas vzniku povodňovej situácie boli vyhlásené stupne povodňovej aktivity a aktivované príslušné povodňové komisie, vykonávaná hliadková činnosť a opatrenia na uvoľňovanie prietoku vo vodných tokoch. Priebeh vyhlasovania a odvolávania povodňových stupňov je uvedený v prílohe A1.

Správcovia vodných tokov vykonávali vrecovanie ohrozených úsekov, odstraňovanie nánosov, zátaras z koryta, ochranu brehov pred narúšaním, poškodzovaním a zosúvaním lomovým kameňom, odstraňovanie štrkových lavíc. Pri vykonávaní záchranných a zabezpečovacích prác sa použilo 87 000 m³ štrkopiesku a uložilo sa 22 500 vriec s pieskom. Podrobný prehľad o použitých technických prostriedkoch a prehľad použitého materiálu na ochranu pred povodňami uvádzame v prílohe A4.

V rámci zasiahnutých povodňových úsekov bolo vykonávané utesňovanie hrádzových priepustov a klapiek, prečerpávanie vnútorných vôd. K prvej polovici augusta 2008 sa na čerpacích staniciach vnútorných vôd (Aszód, Stretávka, Jenkovce, Pavlovo, Bežovce, Július, Hraň, Kamenná Moľva, Streda n/B, Boľ, Čičarovce) prečerpalo viac ako 6 miliónov m³

vnútorných vôd. V spojitosti s prečerpávaním bolo zabezpečované odstraňovanie naplavených nečistôt z hrablíc.

Počas trvania povodňovej aktivity bol nariadený monitoring jednotlivých tokov, v kritických úsekoch boli vykonávané tvaromiestne pochôdzky. Na vodných tokoch, hatiach a vodných nádržiach boli vykonávané stále pozorovania, odčítavané boli hladiny vody na rozhodujúcich vodomerných staniaciach, na dispečingu správy povodia bola zriadená stála služba.

Ochranu pred povodňami vykonávali predovšetkým občania postihnutých regiónov v spolupráci s príslušníkmi hasičských a záchranných zborov, hasičských jednotiek a pracovníkov správcov predmetných vodných tokov. Povodňové situácie si vyžiadali nasadenie najväčšieho množstva síl na ochranu pred povodňami v Prešovskom kraji, kde sa zúčastnilo povodňových prác 6 698 osôb. Počas vykonávania povodňových záchranných a povodňových zabezpečovacích prác bolo v prvej polovici roka 2008 nasadených 9 054 osôb, ktoré odpracovali celkovo 129 472 hodín. Ďalšie údaje sa nachádzajú v prílohe A3.

Najviac postihnutým počas povodní predovšetkým v letných mesiacoch 2008 bol východ Slovenska. V Prešovskom kraji bolo povodňami postihnutých 142 obcí, v Košickom kraji 38 obcí. V Prešovskom kraji bolo povodňami postihnutých 10 250 obyvateľov. Povodne v tomto období celkovo zaplavili územie o výmere 3 570 ha. Prehľad o následkoch spôsobených povodňami k I. polroku 2008 sú uvedené v prílohe A2.

5. Vyhodnotenie nákladov na vykonanie povodňových záchranných prác, povodňových zabezpečovacích prác a škôd spôsobených povodňami

Náklady na záchranné a zabezpečovacie práce predstavujú najmä refundáciu nákladov, ktoré na tieto práce už boli v príslušnom období vynaložené, resp. ide o finančné prostriedky na úhradu záväzkov, ktoré jednotlivé subjekty zúčastnené na záchranných a zabezpečovacích prácach evidujú voči dodávateľom stavebných materiálov a niektorých služieb.

Náklady vynaložené na povodňové zabezpečovacie práce počas II. a III. stupňa povodňovej aktivity sú uvedené v prílohe A5. Tieto náklady predovšetkým vykonávali správcovia vodných tokov. Náklady na záchranné práce sú detailne spracované v prílohe A6.

Najväčšie škody spôsobili povodne počas letných mesiacov 2008 predovšetkým na majetku obcí Prešovského kraja. Vyhodnotenie škôd spôsobených povodňami na majetku v územnej pôsobnosti orgánov verejnej správy v roku 2008 sú v prílohe A8.

Celkové náklady a škody spôsobené povodňami v roku 2008 predstavujú **45 720 690 Eur** (1 377 381 498 Sk). Sumarizáciu nákladov na záchranné a zabezpečovacie práce, ako aj škody spôsobené povodňami v roku 2008 sú uvedené v prílohe C.

V predkladanej správe sú náklady a povodňové škody bližšie špecifikované a navrhuje sa spôsob úhrady nákladov na záchranné a zabezpečovacie práce. Škody a náklady boli vyhodnotené podľa zásad zákona č. 666/2004 Z. z. o ochrane pred povodňami a jeho vykonávacích predpisov; vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 386/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o predkladaní priebežných informatívnych správ počas povodní a súhrnných správ o priebehu a následkoch povodní a o vykonaných opatreniach a vyhlášky č. 387/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vyhodnocovaní a uhrádzaní povodňových zabezpečovacích prác, povodňových záchranných prác, škôd spôsobených povodňami a nákladov na činnosť povodňových orgánov štátnej správy ochrany pred povodňami.

V zmysle vyššie uvedenej platnej legislatívy podľa § 40 ods. 3 zákona č. 666/2004 Z. z. o ochrane pred povodňami sa náklady, ktoré vznikli pri vykonávaní povodňových zabezpečovacích prác počas stavu pohotovosti a stavu ohrozenia a pri vykonávaní

povodňových záchranných prác počas stavu ohrozenia, uhrádzajú zo štátneho rozpočtu z kapitoly Všeobecná pokladničná správa.

V priebehu celého roku 2008 boli na vykonávanie povodňových záchranných prác vynaložené výdavky v sume 3 587 175 Eur (108 067 246 Sk), povodňových zabezpečovacích prác 2 514 923 Eur (75 764 583 Sk) a plnením opatrení na ochranu pred poldňami boli spôsobené vznikli škody vo výške 2 324 Eur (70 013 Sk). Tieto výdavky vznikli pri plnení povinností uložených zákonom č. 666/2004 Z. z. o ochrane pred povodňami a v rozhodujúcej miere vznikli subjektom, ktoré vo verejnom záujme chránili majetok vo vlastníctve druhých právnických osôb, fyzických osôb – podnikateľov a fyzických osôb. V uznesení č. 862 zo 26. novembra 2008 k Správe o priebehu a následkoch povodní na území Slovenskej republiky v I. polroku 2008 vláda SR súhlasila s použitím 80 mil. Sk (2 655 514 Eur) uvoľnených z kapitoly Všeobecná pokladničná správa na úhradu nákladov na záchranné práce vykonané na základe rozhodnutí krajských a obvodných povodňových komisií. Zo skutočne vynaložených výdavkov na vykonávanie povodňových záchranných prác zostali neuhradené výdavky vo výške 931 662 Eur (28 067 249 Sk) a výdavky na vykonávanie povodňových záchranných prác neboli vôbec uhradené.

Napriek vykonávaniu povodňových zabezpečovacích prác a povodňových záchranných prác podľa povodňových plánov a na základe príkazov povodňových komisií obcí, obvodných a krajských povodňových komisií, spôsobili povodne v roku 2008 na území Slovenskej republiky škody na majetku v celkovej výške 39 616 672 Eur (1 193 491 852 Sk). Z uvedenej sumy tvorili škody na majetku štátu 40,3 %, vyšších územných celkov 22,8 %, obcí 22,6 %, právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov 9,5 % a fyzických osôb 4,8 %.

V pripomienkovom konaní bol materiál s návrhom uznesenia, v ktorom sa predpokladalo uhradenie výdavkov vynaložených na vykonávanie povodňových zabezpečovacích prác v plnej výške, doplatenie dosiaľ neuhradených výdavkov na vykonávanie záchranných prác na plnú výšku a náhrady plnej výšky škôd spôsobených plnením opatrení na ochranu pred povodňami.

V minulosti bolo zvykom, že vláda SR vo svojom uznesení čiastočne uhradila vzniknuté škody či už na protipovodňových opatreniach alebo na majetku obce (na miestnych komunikáciách, vodovodoch, kanalizáciách a čistiarnach odpadových vôd). Z tohto dôvodu sa v návrhu uznesenia vlády SR, ktoré bolo v materiáli predloženom na pripomienkové konanie, navrhovalo uhradenie:

- 50 % škôd spôsobených povodňami na majetku obcí (na miestnych komunikáciách, verejných vodovodoch, verejných kanalizáciách a čistiarnach odpadových vôd) sumou 2 366 824 Eur (71 302 935 Sk),
- 50 % výdavkov na odstránenie následkov povodní na poškodených a narušených protipovodňových opatreniach a regulácii tokov v správe obcí sumou 259 015 Eur (7 803 100 Sk),
- 50 % výdavkov potrebných na odstránenie následkov povodní na protipovodňových opatreniach na vodných tokoch v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p. sumou 5 147 381 Eur (155 070 000 Sk),
- 50 % škôd spôsobených povodňami na majetku Prešovského samosprávneho kraja sumou 1 800 334 Eur (54 236 875 Sk),
- 50 % škôd spôsobených povodňami na majetku Košického samosprávneho kraja sumou 2 711 821 Eur (81 696 321 Sk),
- 50 % škôd spôsobených povodňami na majetku štátu v správe rezortu Ministerstva pôdohospodárstva SR sumou 2 308 903 Eur (69 558 000 Sk),

- 50 % škôd spôsobených povodňami na majetku štátu v správe rezortu Ministerstva obrany SR sumou 290 505 Eur (8 751 750 Sk),
- 50 % škôd spôsobených povodňami na majetku štátu v správe rezortu Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácii SR sumou 229 868 Eur (6 925 000 Sk).

Návrh na úhradu 50 % škôd spôsobených povodňami v roku 2008 predstavoval spolu sumu 15 114 651 Eur (455 343 981 Sk).

Rovnako bolo v minulosti zvykom, že vláda SR rozhodla aj o poskytnutí jednorazového príspevku občanom, ktorým povodne spôsobili škody na domoch, resp. bytoch v osobnom vlastníctve nad 100 000 Sk. V roku 2008 išlo o 119 občanov, ktorým sa navrhovalo uhradiť jednorazový príspevok vo výške 30 000 Sk, čo celkovo predstavovalo sumu 118 502 Eur (3 570 000 Sk). Celkovo sa teda v návrhu uznesenia vlády SR v materiáli v pripomienkovom konaní navrhovalo uhradiť finančné prostriedky vo výške 18 071 555 Eur (544 423 665 Sk).

V pripomienkovom konaní predložilo Ministerstvo financií SR zásadnú pripomienku k návrhu materiálu na rokovanie vlády. Na základe záverov rozporového konania bola upravená Predkladacia správa, Doložka finančných, ekonomických, environmentálnych vplyvov, vplyvov na zamestnanosť a podnikateľské prostredie a návrh uznesenia vlády SR tak, že sa navrhuje aby vláda SR súhlasila s použitím **2 831 659 Eur** (85 306 559 Sk) uvoľnených z kapitoly Všeobecná pokladničná správa na:

- a) úhradu do výšky 100 % vynaložených výdavkov na vykonanie povodňových záchranných prác na základe povodňových plánov záchranných prác, rozhodnutí obecných, obvodných a krajských povodňových komisií v sume **931 662 Eur** (28 067 249 Sk),
- b) úhradu časti výdavkov vynaložených na vykonanie povodňových zabezpečovacích prác na základe povodňových plánov zabezpečovacích prác, rozhodnutí obecných, obvodných a krajských povodňových komisií vo výške v sume **1 897 673 Eur** (57 169 297 Sk),
- c) náhrady plnej výšky škôd spôsobených plnením opatrení na ochranu pred povodňami v sume **2 324 Eur** (70 013 Sk).